

Nr 598

Av herr **Lundberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 117, angående teckning av ytterligare aktier i Aktiebolaget Statens skogsindustrier, m. m.

I proposition nr 117 föreslås, att Aktiebolaget Statens skogsindustrier skall skiljas från domänverket och direkt underställas Kungl. Maj:t samt därvid sortera under handelsdepartementet. Bolagets aktier skall överföras från domänfonden till den under statskontorets förvaltning stående fonden för statens aktier och skall under nästa budgetår tillföras ett belopp av 35 miljoner kronor genom en ökning av aktiekapitalet, vilken bl. a. motiveras av önskan att nedbringa de kortfristiga och dyra skulderna till en rimlig nivå. Till grund för denna för bolaget genomgripande organisatoriska förändring ligger en snabbutredning utförd av en person, som icke förefaller ha någon större erfarenhet av skogsindustriell verksamhet.

Aktiebolaget Statens skogsindustrier (ASSI) bildades 1941 i syfte att övertaga den av domänverket bedrivna skogsindustriella rörelsen. Bolaget är helstatligt, och samtliga aktier äges av domänverket och redovisas under domänfonden. Bolaget är i fråga om råvaruförsörjningen för åren 1946—1956 genomsnittligt till 88 procent knutet till domänverket, och endast 12 procent av virkesbehovet har tagits från enskilda. Domänverkets priser anses vid en jämförelse med den enskilda marknadens ligga i överkant, men trots detta torde samordningen varit en mycket positiv tillgång.

Utredningsmannens och Kungl. Maj:ts förslag att trots den ur industriell synpunkt viktiga frågan, att för skogsindustrien en jämn och säker tillgång på råvaran samt en samordning av industri och råvara är en livsbetingelse, skilja ASSI från domänstyrelsen — råvarukällan — måste helt enkelt betecknas som förhastat. Att regeringen och statskontoret, som veterligen icke har tillgång till sakkunnigt folk som sysslat med skogsindustriell verksamhet, skulle övertaga förvaltningen och ansvaret för ASSI kan företagsmässigt innebära uppenbara risker och direkt skada för bolagets expansion och ekonomi.

ASSI har hittills inte fått planera och ta hänsyn till strängt företagsmässiga grunder. Bolaget har fått lov att övertaga industriell verksamhet av sociala samhällsskäl och på villkor, som enskild företagsamhet aldrig skulle åtagit sig. Det har även under kriget ålagts investeringar, som för landet varit nödvändiga men företagsmässigt inte motiverade. Likaså har industrierna vid övertagandet varit ekonomiska socialfall, där råvaran skövlats och underhållet försumrats. ASSI har av staten tvingats att ta sociala hänsyn, som ur landets synpunkt varit av mycket stor betydelse, inte minst för en lokal grupp människor och en kommun,

och därför måste investeringarna anpassas efter ett behov som måste beräknas efter mera kostsamma grunder. Det förslitna materialet måste hastigt ersättas och en absolut nödvändig rationalisering och planering av industrien vidtagas; det måste ske en företagsmässigt väl motiverad sanering.

Vid en genomgång av utredningsmannens promemoria och propositionen måste man konstatera att skötseln och företagsplaneringen förefaller vara mycket goda inom ASSI och torde fullt ut kunna mäta sig med enskild företagsamhet. Tyvärr har inte ASSI den rörelsefrihet och de möjligheter till snabba investeringar och planering, som kooperativa och enskilda företag har. Riksdagens och regeringens möjligheter att handla företagsmässigt riktigt både vad det gäller planering och en bedömning av investeringsbehov är mycket begränsade. Detta visar sig bl. a. i det för ASSI alltför snålt tilltagna aktiekapitalet och för knapp tillgång till rörliga medel, vilket tvingat bolaget till att arbeta med alltför dyra och kortfristiga lån. En höjning av aktiekapitalet med 50 miljoner förefaller vid en jämförelse med annan liknande industriell verksamhet ekonomiskt nödvändig och vettig; detsamma gäller den rörliga krediten hos riksgäldskontoret. Bolagets företagsmässiga utveckling och betydelse för vår handel motiverar att huvudmannen, staten, handlar på samma sätt som en enskild eller kooperativ församling skulle göra och ställer till ASSI:s förfogande de ekonomiska resurser som faktiskt bolagets omfattande verksamhet och betydelse mer än nog motiverar.

Utredningsmannen framhåller bl. a. att för "att bolaget bibehålles såsom ett dotterbolag till domänstyrelsen talar, att det alltjämt existerar ett mycket nära samband mellan domänstyrelsens verksamhet och bolagets rörelse. Såsom i det föregående redovisats tillgodoser bolaget till nära 90 % sitt råvarubehov från statens skogar. Beroendet är härvid ömsesidigt. Sålunda är domänverket till följd av bolagets dominans i övre Norrland i mycket stor utsträckning i denna landsdel hänvisat till bolaget för avsättning av sitt virke, medan bolaget i mellersta Sverige är i hög grad beroende av att ha tillgång till virke från statens skogar. Vidare betraktar domänverkets lokala förvaltningspersonal bolaget såsom ett verkets eget företag, vilket torde ha underlättat samarbetet mellan domänverkets förvaltningar och bolaget.

Erfarenheten har visat, att innehav av industri för skogsägare respektive innehav av skog för industrien är till stor fördel i både konjunkturutjämnande och konkurrensbefrämjande syfte. En ömsesidig samverkan mellan skog och industri medför jämnare sysselsättningsförhållanden, särskilt för arbetskraften i skogarna, och skapar bättre förutsättningar för vidtagande av mera långsiktiga åtgärder inom både skogsbruket och industrien. Det torde också höra till ovanligheten, att större skogsägande företag inom det enskilda näringslivet icke utvecklats egna skogsindustrier."

Utredningsmannens skäl för att bibehålla eller om möjligt ytterligare sammanknyta industri och råvara är vida starkare och ekonomiskt bättre motiverade än de motiv som anföres för att skilja ASSI från domänstyrelsen. Vid en genom-

gång av ASSI och domänstyrelsens gemensamma intressen kommer man alltmer till den uppfattningen, att det ur såväl samhällets som de båda företagens egna synpunkter måste vara både ekonomiskt och företagsmässigt riktigt att knyta ASSI och domänstyrelsen fastare samman till ett företag med en och samma ledning. Detta är nödvändigt, såvida inte ASSI kan räkna med att kunna återförvärva de gamla råvarubaserna, som skövlats av föregångarna, eller att domänstyrelsen överlåter till ASSI de skogsområden som är industriellt nödvändiga för att säkra råvaran och planeringen inom en skogsindustri.

Om ASSI skulle läggas under handelsdepartementets och statskontorets domvärjo, skulle det väl som i propositionen framhålles komma i den situationen att varje nödvändig nyinvestering skulle av Kungl. Maj:t prövas i förhållande till en avvägning av kapitalbehoven inom hela det statliga investeringsområdet. Kungl. Maj:t kan givetvis rent allmänt ha en god översikt över de allmänna investeringsbehoven och placera dem i hyllfack i enlighet med en många gånger godtyckligt vald bedömning. Men om en statlig industri, i konkurrens med andra inom Kooperationen eller enskild verksamhet arbetande industrier, skulle tvingas in i denna investeringsbedömning utan att liknande föreskrifter även skulle utfärdas för dem — och detta är väl uteslutet — skulle det innebära att ASSI kommer i en föga avundsvärd handikappställning, som kan tvinga företaget att verkligen bli en belastning för samhället. ASSI kommer ändock att vara handikappat på grund av att det är underställt ett offentligt och politiskt bedömande och tillika är beroende av politiska beslut, som ofta dikteras av icke företagsmässiga hänsyn.

Den som deltog i riksdagsresan till Norrland och mötte den verksamhet som domänstyrelsen och ASSI utförde samt åhörde den vädjan och alla de förhoppningar som knöts till staten, när det gällde att rädda de människor som i Töre vädjar för sina hem och sin försörjning, måste noga besinna vad Statens skogsindustrier ändock i dag betyder för både enskilda kommuner och samhället, inte minst i Norrland. Ur denna synpunkt borde det vara angeläget, att innan man vidtager en så stor och genomgripande förändring i en livskraftig statlig industri, som propositionens förslag trots allt förutsätter, borde det för riksdagen vara angeläget att en mera noggrann och ingående utredning ges, där huvudfrågan blir frågan om en sammanslagning av ASSI och domänstyrelsen eller frågan om hur och på vad sätt ett överförande av skogsområden till ASSI skall försiggå. Likaså måste samhället redan nu se till att aktiekapitalet utökas så att en bättre överensstämmelse mellan det egna kapitalet och anläggnings- och omsättningstillgångarna sker. Till riktmärke bör läggas det egna kapitalet hos nio av de större enskilda skogsindustribolagen, som vid senaste bokslutsår utgjorde 48,6 procent av samma bolags anläggnings- och omsättningstillgångar, samt att enligt en i Skandinaviska bankens kvartalsskrift 1956 publicerad utredning det egna kapitalet hos etthundra större svenska bolag i genomsnitt är 45,7 procent av de egna anläggnings- och omsättningstillgångarna. Ur samhällssynpunkt är det nödvändigt att ASSI:s aktiekapital utökas, rörliga pengar ställs

till förfogande och att ASSI på likvärdiga villkor får konkurrera på den allmänna lånemarknaden.

Av det som ovan anförts framgår, att det icke utan en mera allsidig prövning av ASSI och domänverkets gemensamma intressen och företagsmässiga samhörighet kan anses vara tillrådligt att skilja ASSI från domänstyrelsen och lägga det under regeringen och statskontoret. Det måste därför anses fullt motiverat, att riksdagen i år avslår Kungl. Maj:ts proposition i denna del och begär en förnyad prövning av frågan och att ett nytt förslag förelägges nästa års riksdag där de ovan framförda synpunkterna blir beaktade.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta

1. att avslå Kungl. Maj:ts förslag att Statens skogsindustrier skall skiljas från domänverket och direkt underställas Kungl. Maj:t samt därvid sortera under handelsdepartementet,
2. att hos Kungl. Maj:t anhålla om en utredning eller undersökning av frågan om att ASSI och domänverket sammanställs till ett företag, eller att ASSI genom överförande av skog från domänverket eller från de till de förvärvade industrierna förut hörande skogsområdena ges en egen råvaruförsörjning, samt
3. att staten, genom att ASSI under nästa budgetår tillföres ett belopp av 50 miljoner kronor genom ökning av aktiekapitalet och i övrigt genom att riksgäldskontoret ställer erforderlig rörlig kredit till förfogande, ger ASSI de ekonomiska möjligheter som är nödvändiga för en rationell skogsindustri.

Stockholm den 2 april 1957

John Lundberg
